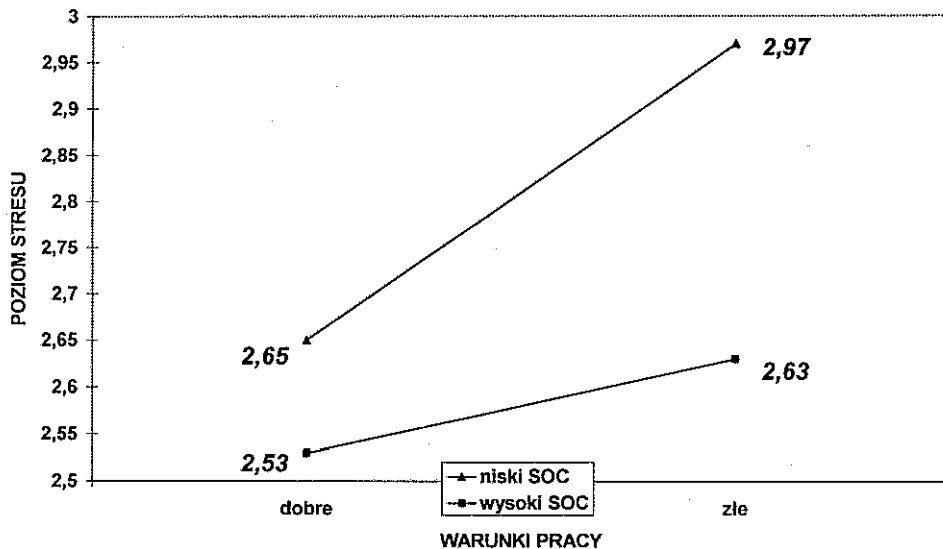

RYCINA 5

Modyfikujący wpływ poczucia koherencji na związek między poziomem stresu a samooceną zdrowia

działają na te relacje odmiennie od globalnego poczucia koherencji. Dwa komponenty tj. „sterowalność” i „sensowność” wywierają modyfikujący wpływ niespecyficzny na obie analizowane relacje tzn. zmniejszają poziom stresu i negatywnych jego skutków bez względu na, odpowiednio, poziom stresorów i stresu. Trzeci komponent poczucia koherencji - Zrozumiałość wpływa niespecyficznie tylko na relacje: stresory - stres, nie wpływa natomiast na relacje: stres - skutki stresu. Można stąd wnosić, że Zrozumiałość ma istotny udział w ocenie pierwotnej stresorów (6), natomiast w dalszych fazach procesu stresu nie odgrywa istotnej roli. To, stwierdzone w naszych badaniach, różnie od dwóch pozostałych komponentów poczucia koherencji, oddziaływanie Zrozumiałości może być sygnałem by w badaniach, w których analizuje się modyfikujący wpływ poczucia koherencji na związki między innymi zmiennymi, nie ograniczać się do stosowania globalnej miary tej zmiennej, ale uwzględnić także poziom jej komponentów.

Bohdan Dudek, Jerzy Koniarek

Sense of coherence nad perceived relations between working conditions, stress and perceived health status

Summary

The paper presents a typology of the sense of coherence (SOC) modifying effects on relations between components of the stress process. The aim of the research was to find out what sort of modifying effect is exerted by the SOC and its three constitu-

ents on the relationship between evaluation of working conditions and the level of experienced stress, as well as between the level of subjective stress and self-assessed health status. Subjects in the study were nurses employed in 11 hospitals in Łódź. Responses were obtained from 1023 subjects (52% of the sample studied). Working conditions and health status were assessed by means of a self-report questionnaire, the sense of coherence level was measured using the Polish version of A. Antonovsky's Orientation to Life Questionnaire (SOC-29), while the Perceived Stress Scale by S. Cohen et al. served to measure the subjective stress. Both the global SOC and its components were found to affect significantly, but in a different way, relations between the evaluation of working conditions and stress, as well as between stress and perceived health. A strong sense of coherence turned out to have a particularly favorable effect under highly stressful conditions and when experiencing high stress levels.

Key words: sense of coherence \ stress \ modifying effect \ nurses

PIŚMIENNICTWO

1. Antonovsky A., 1987, *Unravelling the Mystery of Health*, Jossey-Bass Publisher, San Francisco.
2. Antonovsky A., 1993, *The structure and properties of the Sense of Coherence Scale*, Soc Sci Med 36, (6), 725-733.
3. Cohen S., Kamarek T., Mermelstein R., 1983, *A Global Measure of Perceived Stress*, J Health Soc Behav, 24, 385-396.
4. Cohen S., Edwards J.R., 1989, *Personality characteristics as moderators of the relationship between stress and disorder*, w: Neufeld R.W.J. (red), *Advances in the Investigation of Psychological Stress*, Wiley - Interscience, New York.
5. Denney D.R., Frisch M.B. 1981, *The role of neuroticism in relation to life stress and illness*. J Psychosom Res 25, 4, 303-307.
6. Folkman S., Lazarus R.S., 1991, *Coping and Emotion* w: Monat A., Lazarus R.S. (red), *Stress and Coping: An Anthology*, Columbia University Press, New York.
7. Koniarek J. i in., 1993, *Kwestionariusz Orientacji Życiowej. Adaptacja The Sense of Coherence Questionnaire (SOC)*, A. Antonovsky'ego, Prz. Psychol. 4, 491-502.
8. Parkers K.R., 1991, *Individual differences and work stress: Personality characteristics as moderators*, w: Healthier Work Environmental. An International Meeting Hoberga Lidings/ Stocholm, WHO Regional Office for Europe.
9. Payne R., Firth-Cozens J., 1987, *Stress in Health Professionals*, Wiley and Sons, Chichester.